

Bariery związane z produkcją żywności ekologicznej w województwie podlaskim

Często mówi się, że "Podlaskie jest województwem ekologicznym". W 2018 r. postanowiliśmy sprawdzić, jak przedstawiają się fakty. Przypominamy dziś raport przygotowany przez PAN.

Województwo podlaskie w swój „genotyp” wpisane ma unikatową naturę, wyjątkową w skali europejskiej przyrodę, czyste środowisko, a także rolniczy charakter gospodarki. Region ten wydaje się być wręcz idealnym miejscem do produkcji żywności metodami ekologicznymi. Czemu zatem na sklepowych półkach tak trudno znaleźć pochodzące stąd ekologiczne produkty?

Dlaczego do dziś rolnictwo ekologiczne i produkcja ekologicznej żywności, nie stały się – przykładowo obok produkcji mleczarskiej czy też szeroko rozumianego segmentu produktów lokalnych i tradycyjnych - faktyczną wizytówką Podlasia? Gdzie tkwią szanse, a gdzie problemy i bariery rozwojowe, skoro „potencjał ekologiczny” województwa wydaje się być gigantyczny? Pod względem liczby certyfikowanych ekologicznych gospodarstw czy też powierzchni ekologicznych upraw Podlasie plasuje się w pierwszej trójce polskich województw. A może liczba gospodarstw i skala zasiewów ekologicznych w żaden sposób nie przekładają się na możliwości produkcyjne? Jakie czynniki występują tu w roli „głównych hamulcowych”? Na te pytania próbował znaleźć odpowiedź zespół naukowców z Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN, którzy przez kilka miesięcy 2018 roku prowadzili badania nad oszacowaniem potencjału i możliwości zwiększenia produkcji ekologicznej żywności na Podlasiu. Przeprowadzono szereg wywiadów z rolnikami, przetwórcami, przedstawicielami spółdzielni oraz doradcami pracującymi z rolnikami ekologicznymi. W opinii tych osób istnieje przynajmniej kilka niekwestionowanych atutów województwa podlaskiego wpływających na możliwości rozwoju produkcji ekologicznej i to od nich należy zacząć analizę potencjału regionu.

Dobre wzorce na wyciągnięcie ręki

Oczywistym atutem jest wspomniany już niski stopień uprzemysłowienia, a dzięki temu niski poziom skażenia środowiska. Zaletą jest także to, że na terenie województwa znaleźć można różne pozytywne przypadki sukcesu ekonomicznego związanego z rolnictwem ekologicznym, które świadczą o tym, że produkcja ekologiczna po prostu się opłaca. Dobrym przykładem są powstające ekologiczne linie produkcyjne w największych mleczarniach województwa oraz coraz bogatsza ekonabiała z Podlasia. Nie brakuje także produkcji, które docelowo mogłyby stać się podlaskimi specjalnościami ekologicznymi – jak rozwijające się owczarstwo, produkcja zielarska czy też plantacje nowych odmian owoców miękkich np. jagody kamiczackiej. Rozwój takich specjalizacji produkcyjnych to z jednej strony szansa na zwiększenie towarowości produkcji ekologicznej, a z drugiej możliwość przetrwania małych, rodzinnych gospodarstw. Dla tych ostatnich szansą może być także prowadzenie agroturystyki, w szczególności jeśli byłoby to połączone z produkcją ekologicznej żywności, którą serwowano by gościom – twierdzą badani.

Problemy do przezwyciężenia

Dziś niestety jedynie ok 30% z ponad 2500 certyfikowanych gospodarstw ekologicznych województwa podlaskiego można uznać za takie, które posiadają realny potencjał towarowej produkcji. Dodatkowo co dziesiąte gospodarstwo dysponuje potencjałem produkcyjnym ukierunkowanym na produkcję paszową. Pozwala to twierdzić, że istnieje realna szansa dla rozwoju ekologicznej produkcji zwierzęcej, którą obecnie – z niewielkimi wyjątkami - uznać należy za marginalną. Dziś w znacznej mierze ekologiczne użytki zielone i ekologiczne pastwiska służą nieekologicznym zwierzętom, przez co rokrocznie w setkach gospodarstw marnowany jest potencjał większego zysku oraz długofalowych inwestycji i rozwoju. Rozmówcy często powtarzali twierdzenie, że rolnicy na Podlasiu wykazują bardzo dużą niechęć do zrzeszania się i współpracy. Przez tę niechęć niemożliwym staje się wyprodukowanie większych partii produktu ekologicznego o powtarzalnej jakości, a tym samym znalezienie stałych odbiorców na swoje wyroby. Brak kooperacji wpływa także negatywnie na możliwości inwestycyjne oraz handlowo-negocjacyjne – dziś to dobrze zorganizowani kupcy ekologicznego surowca narzucają rolnikom (niskie) ceny. Problem jest również brak stałej współpracy ekologicznych rolników z lokalnymi przetwórcami – co powoduje, że znaczna część surowca wyjeżdża poza granice województwa, a nawet kraju. Dla rolników kłopotliwe są także procedury i wymogi zakładania przydomowych mini przetwórnictw czy punktów przechowywania żywności, co blokuje rozwój sprzedaży bezpośredniej i bezpośredni handel od rolników ekologiczną żywnością (legalnie) przetworzoną.

„EkoPodlasie” w soczewce

Powiatem najliczniejszym pod względem certyfikowanych gospodarstw ekologicznych na Podlasiu jest powiat suwalski – jednak jedynie 20% spośród tamtejszych certyfikowanych gospodarstw dysponuje realnym potencjałem produkcji rynkowej. Na drugim miejscu pod względem liczebności (towarowych) rolników ekologicznych plasuje się powiat sokólski – tamtejsi rolnicy ekologiczni specjalizują się w produkcji zbóż. Część gospodarstw posiada stosunkowo duże stada owiec. Lokalne doświadczenie w chowie tych zwierząt może stanowić - w przypadku polepszenia sytuacji rynkowej (np. wzrostu cen na produkty pochodzenia owczego takie jak sery, mięso czy wełna) - dobry punkt startu do rozwoju produkcji owczarskiej na tym terenie. Podobną do powiatu sokólskiego liczbę owiec ekologicznych znaleźć można w powiecie hajnowskim. Powiat moniecki z kolei to stosunkowo niewielka liczba, ale za to ekonomicznie bardzo sprawnie działających gospodarstw ekologicznych. Potencjalnie równie wysokie wyniki ekonomiczne mogą osiągać gospodarstwa zlokalizowane w powiecie białostockim i w samym mieście Białystok – specjalizacją tych gospodarstw jest przede wszystkim produkcja owoców i warzyw, co przy lokalizacji obok (lub w) stolicy województwa może decydować o realnych możliwościach zbytu. Na uwagę - pod względem możliwości rozwojowych - zasługują także powiaty bielski i siemiatycki. Poza produkcją ekologicznych warzyw i owoców występują tam także uprawy roślin przemysłowych (np. lnu oleistego), a dodatkowo w powiecie bielskim także produkcja zwierzęca. Więcej informacji na temat struktury upraw ekologicznych na Podlasiu, szans rozwojowych i barier produkcyjnych znaleźć można w raporcie dostępnym tu:

Zapraszamy do lektury (raport w formie plik .pdf do pobrania na dole strony)!

[raport - rolnictwo ekologiczne na Podlasiu.pdf \(/resource/168/377/raport - rolnictwo ekologiczne na Podlasiu.pdf\)](#)

PDF | 2.47 MB